

HAIMRE PÕHIKOO

ERNA UUSTALU SIBERI MÄLESTUSED

**Jutustuse järgi pani kirja
TAIMI KINGISEPP
Haimre Põhikooli ajalooõpetaja**

Jutustab ERNA UUSTALU

Sündisin 1929.aastal Põlendiku talus Moka külas Märjamaa vallas. Ema ja isa olid talupidajad. Rikkad me ei olnud. Peale minu elasid talus veel õed Helmi ja Linda ning vennad Oskar, Harald ja Evald.

25.märts 1949.a.

Öösel vastu hommikut koputati valjusti uksele. Ehmatasime üles. Nõuti kohest sisselaskmist. Tuppa tulid vene sõdurid koos ühe külamehega. See mees oli tõlgiks. Loeti ette otsus küüditamise kohta. Süüks pandi see, et vend Evald oli juba vangis. Vend Harald sai küüditamisest juba enne teada ega tulnud ööseks koju. Õde Linda elas Märjamaal ja tema pääses. Meiega koos elav vanatädi sai samuti küüditajate eest minema. Isa, ema, õde Helmi, vend Oskar ja mina olime sunnitud pikale teekonnale minema.

Aega asjade kokkupanemiseks oli kaks tundi. Varandus kirjutati üles. Venelased ise aitasid neid kottidesse panna, sest nad ju teadsid. Olime kõik meeleheitel ega osanud reageerida. Kaasa sai võtta toiduaineid, riideid ja õmblusmasina, millest hiljem suur abi oli. Hobustega viidi meid Haimre Rahvamajja. Seal tuli oodata mitu tundi. Koos teiste saatusekaaslastega.

Siis viidi meid veoautoga Risti raudteejaama, kus paigutati loomavagunitesse. Vagun oli külm. Naridel olid põhiliselt lapsed. Täiskasvanud istusid oma kottide otsas. Vaguni keskel oli ahi. Jaamadest sai vett ja suppi. Söögiisu polnud kellelgi ja sellepärast ei oskagi supi maitse kohta midagi öelda. Vahel oli ka hirsipuder. Inimesi oli vagunis umbes kahekümne ümber. Hea oli see, et meie pere sai kogu aeg koos olla, ei lahutatud ära. Meie vagunis olid ka aastavanused lapsed Haljaste Mahta ja Eduard. Nad elasid selle katsumuse üle. Õnneks meie vagunis ei surnud teel ühtki inimest. Aga ühes teises vagunis surid küll kaksikud lapsed koos emaga. Isa sõitis edasi. Vaguni ukсед olid kogu aeg lukus, et keegi põgeneda ei saaks. Kui ukсед lahti tehti, siis olid kohe valvurid juures. Oma loomulikku vajadusi sai ajada jaamades ja sellepärast polnud nende ümbruses enam astumise kohtagi. Rong oli teel umbes kaks nädalat.

Sihtkohta jõudmiseks tuli jalgsi käia kolm ööd-päeva. Ööbisime koolimajades. Kohale jõudes nägime, et meile olid vastu saadetud härjad ja reed. Regedele pandi lapsed, vanad ja asjad. Nooremad käisid jalgsi.

Meie esimene elukoht oli Novosibirskaja oblast Kolovanski rajoon Ponomarevskova(?) külanõukogu Atušinski küla. Siis paigutati meid Aleksandrovska külla.

Siberisse saabudes pandi meid kohaliku perekonna juurde elama. Peres olid isa ja ema väikese pojaga. Oli ainult üks tuba. Magasime põrandal. Hiljem tegi isa tühja toa korda ja nii saime omaette elamise. Üks Vaimõisa naine tuli ka meie juurde elama, sest mees suri ära ja tema jäi üksi. Lõpuks ostsime neljakandilise maja.

Sealne kolhoos oli viletsal järjel. Kohalikud inimesed elasid ka vaeselt, aga meie vastu halvad nad ei olnud. Mina käisin iga päev kolhoosis tööl. Tuli teha kõiki töid: metsatööd, talitada sigu, vasikaid, mullikaid, lüpsta lehmi jne. Mehed tegid samuti metsatööd, saagisid laudu ja töötasid traktoriga. Vilja lõigati sirbiga.

Esimees ja brigadir kontrollisid kogu aeg tööd. Atušinski esimees oli kuri ja range. Aleksandrovskas oli esimees parem.

Töö oli raske, päevad pikad, toit kehv. Toidunorm oli 500g leiba päevas ja 1 liiter lõssi. Normipäeva eest maksti 3 –5 kopikat. Kohalikel elanikel oli sama raske. Osa käisid sügisel põllult külmunud kartuleid korjamas. Meie pere ei käinud. Suhkrut ei olnud.

1950.a. sõitis minu tulevane abikaasa Meinhard mulle Siberisse järele. Ta hakkas samuti kolhoosis tööle. Oli algul karjabrigadir, siis raamatupidaja. Ta pani Aleksandrovska külla elektri sisse.

Elu oli väga raske. Ema suri seal. Ka minu tütreid sündisid ja surid seal. Nad elasid väga vähe aega- 3 tundi ja 3 päeva. Põhjuseks sealne elu. Väikese lapsega ei saanud kodus olla. Kolme päeva pärast pidi tööle minema. Ka minu vanem poeg Aimar sündis Siberis 1955.a. Arstiabi andis velsker.

Siiski pärastpoole avati seal väike kauplus. Isegi suhkrut oli vahel müüa. Veel oli seal sitsikangaid, vatijopesid ja muud hädapärast.

Talved olid Siberis väga külmad –50 kuni 60 kraadi. Väikestel loomadega oli talv raske üle elada. Põrsad külmusid.

Vabaduskiri tuli 1957.a. veebruaris. Mais saime kodukohta tulla. Abikaasaga ostime praeguse Kadaka maja Kasti külas. Selle maja omanikud olid linna elama asunud. Hakkasime kõik siinses “Tasuja” kolhoosis tööle. Peresse sündis veel kaks poega. Vend Oskar jäi Venemaale kuna ta abiellus venelannaga. Vend Evald suri Magadani kullakaevanduses.

Lõpuks tahaksin öelda, et meid aitas ellu jääda **LOOTUS – KUNAGI SAAME TAGASI NIKUINI.**